

نشانه شناسی داعش

■ علیرضا رضاخواه

۳-جغرافیا

الحسینی - که هواداران البغدادی برای وی تراشیده اند نیز می‌توان مشاهده کرد. به نظر می‌رسد علاوه بر اسلام‌هراسی، پروژه رقیب‌سازی برای محور اصیل مقاومت در منطقه با یک جریان مزدور، خشن و جنایتکار وابسته نیز کلید خورده است.

۱-۱۳ احیای خلافت از قسطنطنیه تا بغداد

دسته سوم نمادهای داعش نمادهای جغرافیایی این گروه است.

آرزی دستگاه خلافت در تمام دوره عباسی، تصرف قسطنطنیه بود که در قرن نهم توسط عثمانی ها به دست آمد اما این قدر این آرزو در وجودشان جای گرفته بود که هنوز هم در روایات مربوط به ظهور، فتح قسطنطنیه که قرنهای پیش صورت گرفته از علائم ظهور شمرده می شود! هر چه هست، اصل جدال با روم و غرب ریشه در همین باور ها دارد. به علاوه، این خلافت، ریشه اموی جدی دارد و روایات فضائل شام یکی از محور های اصلی آن است. در این مسیر و از دید داعش، از بغداد که قرنهای مکرر خلافت عباسی بوده، نمی توان گذشت. این شهر در این تجربه جایگاه ویژه ای دارد لذا یک سید حسینی بدری سامرایی، اما سنی، خود را «ابوبکر بغدادی» می خواند. این می تواند الهام بخش این نکته باشد که وی با جای پای اولین خلیفه می گذارد.

۳-۲ موصل و اندیشه های رشید رضا

یکی دیگر از نمادهای جغرافیایی داعش شهر موصل و اهمیت آن است. داعشی ها موصل را مرکز خلافت خود قرار داده اند. این پرسش که «بر چه اساسی شهر موصل مرکز خلافت گروه داعش قرار گرفته است؟» از پرسش های مهمی است که پاسخ به آن از دیدگاه برخی از تحلیل گران، بسیاری از قضایای پنهان را در خصوص داعش آشکار می کند. برخی تحلیل گران انتخاب موصل به عنوان پایتخت خلافت داعش را به اندیشه های رشید رضا متفکر برجسته مصری نسبت می دهند. رشید رضا در کتاب «الخلافة والامامة العظمی» که در واقع مجموعه سلسله مقالات رشید رضا در نشریه ای (هفته نامه چاپ قاهره در سال ۱۹۲۲) به نام «المنار» است و در باب خلافت نگاشته شده، شاخصه هایی که خلافت اسلامی باید داشته باشد و ترتیبات و ضوابطی که باید از آن برخوردار باشد، را تشریح می کند. رشید رضا خاطر نشان می سازد که خلافت باید در یک منطقه بینابین شبه جزیره عربستان و آناتولی (قسمت آسیایی تر کیه: آسیای صغیر) که در آنجا عرب ها، ترک ها و کردها در کنار یکدیگر زندگی می کنند، فی المثل در موصل، برپا شود و مناطق مجاور آن (که همچنین مورد ادعای سوریه بود) به آن منضم گردد. رشید رضا در این خصوص، اظهار امیدواری می کند سوریه، عراق و ترکیه بر سر موصل، که جایگاه آن روی نقشه های قبل از جنگ اول جهانی مشخص نبود، منازعه نکنند، زیرا موصل همان طور که از نامش برمی آید، «محل وصل» و رابطه معنوی میان جوامع عرب، ترک، کردها، که همگی مسلمان هستند، خواهد بود.

دانسته و آن را نمادی از دلبستگی داعشیان به خلافت اموی و عباسی معرفی می کند. البته این دلبستگی تنها به پرچم ختم نمی شود. اخیرا کتابی به وسیله یکی از علمای تکفیری در توجیه خلافت ابوبکر بغدادی به نام «پیش آمدن دست ها برای بیعت بغدادی» چاپ شده است. نویسنده در این کتاب برای ابوبکر بغدادی خصوصیات و مناقبی را می آورد و وی را حسینی معرفی کرده و نسب او را به اهل بیت (ع) وصل می کند. نویسنده در این کتاب بر قریشی بودن ابوبکر بغدادی تأکید و وی را فقیه و خبره در دین معرفی کرده است، چون علمای اهل سنت در گذشته از شرط قریشی بودن حاکم دست کشیده بودند، تکفیری های ما می خواستند بغداد را اشغال کنند و مثل هارون الرشید اقامه خلافت کنند و به همین خاطر این توجیهات را ارائه کرده اند.

۲- پوشش

دسته دوم نمادها به پوشش داعشی ها و به ویژه سر کرده آنها مربوط می شود. داعشی ها معمولاً لباس سیاه پرتن دارند. در اولین و تنها نوار ویدئویی منتشر شده از ابوبکر البغدادی سر کرده این گروه هم لباسی مشکی داشته و عمامه ای مشکی نیز بر سر گذاشته است.

۱-۲ لباس پیامبر:

برخی منابع وابسته به داعش سعی کرده اند بین این عمامه‌ها عمامه‌ای که بنا به برخی روایت‌های تاریخی، پیامبر در زمان فتح مکه بر سر گذاشته، ارتباط ایجاد کنند. داعش در این خصوص در صفحه توئیتر خود آورده است: «چرا عمامه سیاه؟ در صحیح مسلم از جابر رضی... عنه آمده است: روز فتح مکه پیامبر را دیدم که عمامه سیاه بر سر داشت.» با این حال لباس‌های مشکی بغدادی در دست بر خلاف لباس‌های بلند سفیدی است که بسیاری از سلفی‌ها و اعضای گروهک‌های تروریستی دیگر به پوشیدن آن عادت و اعتقاد دارند.

۲-۲ پروژه رقیب سازی برای حزب ا...

ژنرال ولسی کلارک فرمانده پیشین ناتو اخیراً در رابطه با چگونگی شکل گیری داعش اذعان کرده است که داعش نتیجه تلاش همپیمانان آمریکا در خاور میانه برای ایجاد یک میلیشای نظامی برای مقابله با حزب... لبنان است. واقعیتی که سیمون هرش ستون نویس شهر نیویورک در سال ۲۰۰۷ به آن اشاره کرده بود. از همین رو کارشناسان رسانه معتقدند، نحوه پوشش و چهار دیوگر بغدادی در این فیلم به گونه ای طراحی شده بود تا هر چه بیشتر شبیه سید حسن نصر... دبیر کل حزب... لبنان باشد، این را از القاب فاخری - نظیر القدر، الهاشمی

داعش به عنوان یک جنبش سلفی تکفیری، به دنبال احیای گذشته در زمان حال بوده و نوعی نگاه نوستالژیک نسبت به تاریخ دارد. از همین رو دومین مولفه ای که در کنار توحش بی حد و حصر این گروه تروریستی مشاهده می شود، نمادگرایی قابل توجه آن است. یادداشت پیش رو تلاشی برای تبیین نمادها و نشانه های داعش در سه مقوله پرچم، پوشش و جغرافیا است.

۱- پرچم:

مقوله اول به پرچم این گروه که برجسته‌ترین نماد آن است باز می‌گردد. اغلب گروه‌های تندرو و تروریستی از گروه طالبان گرفته تا تشکیلات القاعده و شاخه‌های آن از پرچم سیاه‌رنگی که عبارت «لا اله الا... محمد رسول الله...» در کنار نماد شمشیر بر روی آن نقش بسته، استفاده کرده‌اند و گروه داعش نیز همین کار را با کمی تغییر انجام داده است. پرچم داعش را می‌توان از دو منظر متفاوت بررسی کرد:

۱-۱ برآمده از اندیشه تکفیری

بررسی رنگ‌ها و نمادهای به کار رفته در این پرچم‌ها و شباهت عجیب آنها، نکات قابل توجهی را در خود نهفته دارد. نخست آن که تمامی این پرچم‌ها، سیاه و سفید است و جز سیاه و سفید، هیچ رنگی در آنها به کار نرفته است؛ این در حالی است که هرچم کشور‌های اسلامی معمولاً دارای تنوع رنگ و زیبایی خاصی هستند. کاربرد سیاه و سفید و عدم استفاده از رنگ‌های دیگر، به نوعی از تفکر تکفیری این گروه‌های تروریستی حکایت دارد که دنیا را سیاه یا سفید می‌بینند و هیچ وضعیت سومی در تفکر و هابی و سلفی آنها جا ندارد؛ هر که مانند آنها فکر کند سفید است و هر کس در هر مورد با آنها مخالف باشد، سیاه و مستحق مرگ است به بدترین شیوه‌ها.

۲-۱ برآمده از نگاه‌های آخرالزمانی

دومین تفسیری که می‌توان برای پرچم‌های سیاه داعش ارائه داد، به‌رویکردهای آخرالزمانی این گروه‌تروربستی باز می‌گردد. پرچم‌های سیاه نامی آشنا در منابع روایی شیعه و سنی در تحولات عصر ظهور است نشانه‌ای که به شدت مورد توجه گروه‌های تکفیری قرار دارد.

۲-۱ نشانه دل‌بستگی به خلافت عباسی

سومین تفسیری که برای پرچم‌های سیاه داعش ارائه شده است، این پرچم‌ها را شبیه پرچم‌های سیاه خلافت‌های اموی و عباسی